

Hyrdedreng slået i Wiibye.

Marselisborg Birketing. i-9. Fol.262 b. 265 a. 275 b. 276 b. 283 a.285 b. Erhvervsarkivet.

Sign. Niels Nielsen forpagter på Marselisborg frem kom for retten og fremstillede 2de stefnings mænd nafnl. Christen Nielsen og Peder Lauersen begge af Marselisborg hvilket af hiemlede ved æd efter loven at de lovlig i dag hafde ind stefnet Povel Rasmussen af Wiibye saa vel som og til i dag 8te dage her for retten at møde vidner og i rette sættelse at an høre, spørs maaller at besvare og dom at lide alt angaaende hans ulovlig for øvede med fart imod er melte citantens hyrde dræng Peder Villumsen paa Marsellisborg mark, hvor bemt: Poul Rasmussen ei alene med hug og slag haver slaget og meget ilde med handlit forn. Peder Villumsen mens med magt fra taget hannem de bæster hand skulde ind giende for medelst di gik paa Marselisborg græsning, her efter citanten agter nu lovlig domb over Poul Rasmussen at er hverve og for klarede kalds mændene at de for bemt. varsel lov lig i dag 8te dage hafde forkyndet og talt med Poul Rasmussens hustrue hvor paa de af lagde deris æd med opragte fingre efter loven, hvor næst for retten frem kom bemt. Peder Villumsen som angaf at en løver dag for 3 ugger siden og nogle dage der over om morgenen tid lig da hand kom i marken saae hand at der gik 3 bester af Wiibye inde paa Marsellisborg mark ike langt fra Stilling mooe i nogle busker kaldis Røgel saa tog hand di to bæster og ginte med dem for at gienne dem i huus paa Marsellisborg, og som hand saa giente med besterne kom dend indstefnte Poul Rasmussens dræng til hauren, og som Peder Willumsen spurte dito dreng hvis de bæster var svarede drængen at det var Niels Bakis af Wiibye de to men sagde ej hvis det 3de var, og som hand hafde giennet lidet med bæsterne der efter kom Povel Rasmussen af Wiibye self og drengen Peder Willumsen spurt ham lige ledis hvis de bæster var og hand svarede lige som til forn at de var Niels Bakis, saa blef hand ved at gienne med bæsterne saa løb Povel Rasmussen om for ved bæsterne og sagde til Peder Villumsen, du faar dem ike, saa sagde Peder, jo hand vilde have dem, men Poul Rasmussen sagde nei og tog besterne fra ham over paa Wiibye mark og Peder Villumsen dog sagde, det nyttede ham ike hand tog dem fra ham, ike fik hand siden noget af hans qveg igien, kom hand til at betalle for begge deele, der til Povel Rasmussen sagde, holt hand nembl. Peder ike sin mund skulde hand slaae hans eene arm i tue, og derpaa staaed af bæstet og slog efter Peder Villumsen et slag over armen med et svøbe skaft, og som Peder Villumsen ville gaae fra hannem slog han ham vider bag i hans hovit med bemt. svøbe skaft saa drengen faldt om kul paa jorden, saa blef Povel Rasmussen ved ham og slog ham over benene med bemt. svøbeskaft, saa gik han noget der fra, og var saa dan at hand ike kunde gaae længere men maatte lægge sig ved diggit paa Stilling mark, hvor hand maatte lige til midag, til een af folkene fra Marselisborg kom til ham med et bæst og hialp ham hiem paa, hvor paa hand maatte gaae til sengs og maatte lige i 1 ½ dag før hand kom sig noget igen paa mons. Hans Sørensens spørsmaal svarede Peder Villumsen at hand ike var i hans 18 aar, og hafde ike været til Guds bord, hvor næst Niels Nielsen fremstillede for retten Morten Nielsen og Jens Jensen begge tiendende paa Marselisborg hvilke af hiemlede ved æd efter loven med opragte fingre at de sidste løfverdag 3 ugger da kom bemt. Jens Jensen hiem til Marselisborg af marken og sagde til ladefogden Peder Hyrde dræng ligger slagen fordærvt paa Stilling mark ved diget, og kand ike gaae hiem, der efter kudsken for nefnte Morten Nielsen maatte spende for forpagterens vogn for at hente ham men som hand kom ud paa vejen kom en af gaarden folk nemlig Laurs Laurssen med hyrde drængen Peder paa en hæst som han førte ham hiem til gaarden paa, og da hand kom hiem maatte hand strax gaae til sengs og saae bemt. Jens Jensen at imidlertid bemt. dræng laae i Stilling mooe brækkede han sig og fik derved nogit op som hand kunde vaaren traad over livet, og lige saadan da hand laae i sengen som før er meldt da saae begge disse 2de vidnes biurd at hand hafde en knude i sit hofvit og it blaae slag tværs over hans venstre been som drengen berettede Povel Rasmussen af Wiibye hafde til føjet ham, Morten Nielsen der hos forklarede, at drengen

sagde dem hvorledis Povel Rasmussen som meldt hafde slagit ham i hans hofvit med vider, hvilket Jens Jensen og hørte de saae ike hand slog ham, end vider for klarede nest meldte Jens Jensen at om vunden dag i dagningen da hand og var ude paa Marselisborg mark unge fær ved dend tid Peder hýrdedreng fik bemt. hug eller lidet før, da hørte hand tou talte som kom ned med diget ad Røjel til, og sagde dend ene til dend anden, vor bester kunde nok gaae her, var det ike for di skiælmske drænger, Hans Sørensen til spurte vidnet Jens Jensen om de tou hand hørte tale sammen gik paa Marselisborg mark eller Wiibye mark, og om deris udtale sigtede til at deris bæster skulde gaa paa Marselisborg mark, vidnet svarede at hand meente at de meente ved skieldet, og di der talt siuntes hand var paa Wiibye mark, Jens Jensen for klarede med vidre efter Peder Villumsen hafde faaet fornefnte hug da kom hand i møde ved Stilling Mooe med Søren Jørgensen af Wiibye og spurte ham om hand saa ike Peder Hýrde dræng, hvor til Søren Jørgensen svarede, jo, der liger hand henne og er slagen for dærvit af Povel Rasmussen, og med det samme viiste Søren Jørgensen, Jens Jensen hvor han laae, hvor hand og fandt ham, endnu et vidne frem stoed Peder Lauersen som er buder: ved Marselisborg som vandt ved æed med opragte fingre efter loven, at samme dags morgen som omvunden er passerit, kom vidnet til Søren Jørgensen af Wiibye ved skieldet i Stilling Mooe, da spurte Søren Jørgensen vidnet ad om hand ike hafde seet hans bæster som Søren reed og lette efter, og da hand hafde viist ham hans bæster, sagde Søren Jørgensen, jeg hører at Povel Rasmussen haver slagit eders dræng, og som Peder Lauersen spurt hvem der hafde sagt det, svarede Søren Jørgensen at Povel Rasmussen sagde ham det self ræt nu hen paa marken, føren disse for nefnte vidners biurds gik fra retten fandt Niels Nielsen sig beføyet at begiere deris forklaring under deris af lagde æed om det ike er dennem saa vel alle som en hver i sær bevist at Niels Nielsen endnu i denne dag maa betienne sig af Marselisborg mark græsning baade til sine kiør, stude, faar og andet quæg, og har /: formedelst mange af forn. det samme for nøden saa længe det for medelst vinteren kand ske, og langt meere paa dend tiid for om vinteren er passeret hvor til di alle svarede jo det var saae i sandhed som om spurt er, 2det til spurt hvorledis med Wiibye quæg i sær siden er omgaaeds og om ike mang foldige floder af deris bæster, quæg og svin siden dend tiid uden undseelse er blefven gaaendis paa Marselisborg græsning og om ike end og rug paa mange steder er over gaaen og ned traadt og af bæster ned velted siden bent. tid, hvor til Morten Nielsen svarede, vilt ningerne har hand haft seet og di er kiendt endnu paa rugen, og lige leedis seet bæster gaaed inde i ruug marken, men ike vidst hvis det var, Peder Lauersen for klarede, at hand har seet dem og di gaar der endnu daglig, Niels Nielsen da til spurte vidnerne, om hand ike har befalet dem at tage samme quæg og bæster i huus, hvor til de svarede, jo det var vidst nok, videre til spurt hvor for di da ike har gjort det efter de tiener ham og hand giver dem kost og løn hvortil de svarede, at de saae sligt skal have gienge og de ike kand vendte sig andet end hug for umagen og kand snart miste helbreden saa faar de ladet det arbeide blive, endelig som Niels Nielsen nu eigne flere vidnes biurds hafde ved haanden og Hans Sørensen vilde tilspørge vidnerne saa til spurte hand dennem efter di hand af deris ud sigende paa de gjorde qvestioner til denne af sign. Niels Nielsen lige som vil paa koste Marselisborg bønder i Wiibye at deris bæster og creaturer skal have alleene gjort dend skade med veltning og deslige paa rug sæden paa Marselisborg mark, saa ville Hans Sørensen vente at bemt.vidner af retten bliver til holt deris ud førlige og sand færdige for klaring om det virkelig er de Wiibye bæster som saadant forøver, eller og om det ike lige saa snart og vidste kand være Aarhus byes ind vaanere eller andres deris bæster og cræaturer hvor til Peder Lauersen svarede det kunde vel være der under tiden, hafde været andre bæster, men de Wiibye mænds var di fleste og gaae her i mange aar i mange flokke tal, Morten Nielsen svarede hand kiendte ike fremmedes bæster saa som hand self var fremed saa at sige endnu her ved gaarden men og Jens Jensen her siden er kommet ud i marken, dog for hand nesten hver dag seet dem gaa tæt om til gaarden og til vandit at drike, og blef saa sagen efter stefne maalets laab? opsat i 8te dage.

267 b. 268 a.

Niels Nielsen forpagter paa Marsellisborg frem kom for retten og eskede dend sag i rette som til i dag er opsat angaaende det slagsmaal som Povl Rasmussen af Wiibye paa Niels Nielsens hyrde-dræng Peder Villumsen haver for øvet, som saa vit got gøres med hvis der om blev ført i dag 8te dage, og fremstillede Niels Nielsen nu 2de stefnings mænd nafnl. Christen Nielsen og Peder Lauerssen begge tienende paa Marselisborg som af hiemlede ved æd med opragte fingre efter loven at de lovlig til i dag haver indstefnet her til retten Søren Jørgensen af Wiibye, for sit sand færdige vidnes biurd ved æd efter loven at af hiemle, og spørmaal at besvare, angaaende hvad hannem er bevidst om det slagsmaal og overfald som Povel Rasmussen af bemt. Wiibye haver for øvet imod bemt. Peder Villumsen med alle de om stændigheder hand der om er bevidst og det under hans faldsmaal efter loven, og for klarede stefnings mændene at de talte med Søren Jørgensens syster Maren Jørgensdatter formedelst hand self ike var hiemme, Søren Jørgensen, blev af retten 3de sinde paa raabt men ei var mødt hvilket for aarsagede Niels Nielsen at begiere sagen opsadt til i dag 14ten dage saa at Søren Jørgensen af retten maatte for liges til bemt. tiid sig at ind finde efter stefne maalets eskning bemt. Søren Jørgensen som for sit vidnes af legelse her til retten i dag lovlig befindes at være ind stefnet, og dog ude blefven blev af retten fore lagt i dag 14ten dage her for retten at camparere, der sit fals maal efter loven, hvilken opsættelse og fore legelse sag søgeren hannem dets inden lovl: haver bekiendt giøre og sagen da efter begiering 14ten dage opsadt.

275 b.276 a.

Tirsdagen den 11 december 1731 holtis Marsellisborg birketing af birke dommer og skriver og 8te ting hører neml. Søren Eriksen, Laurs Jensen, Søren Sørensen, Peder Mikelsen og Jens Jensen alle af Brabrand, Jens Rasmussen, Peder Nielsen og Niels Rasmussen af True. Sign. Niels Nielsen for pagter paa Marsellisborg frem kom for retten og eskede dend sag i rette, som til i dag er opsat angaaende det slags maal og over fald som Povel Rasmussen i Wiibye haver forøvet imod Niels Nielsens hyrde dræng Peder Villumsen, og refererede sig til dend fore legelse her af retten i dag 14dage til Søren Jørgensen i bemt. Wiibye, er udsted, og hannem lovl. for kændet, og i hvor vel di mænd som den har for kændet for retten er tilstede, holtis detz af hiembling ufor nødten siden Søren Jørgensen sig der efter nu for retten frem stillet, og begierede Niels Nielsen hand maatte tages i eed, og vider sin sandhed efter loven og stefne maalet eskede, hvilket og skeede, og Søren Jørgensen der paa vandt ved eed med opragt fingre efter loven, at unge fær for 5 a 6 ugger siden, da kom vidnet gaaendis ind paa Stilling mooe paa Marsellisborg mark, en morgen, og da saae hand at fornt. Peder Villumsen laae der, da vidnet spurte hannem om hand ike hafde seet hans hæste hvor til Peder Villumsen svarede nei saa spurte vidnet ham hvor for hand laae saadan, der til hand svarede Povel Rasmussen af Wiibye hafde slaget hannem, fordi han ville giene nogle bæster i huus, hvor over Peder Villumsen klagede sig, saa gik vidnet fra ham, og saae hannem ike dend dag siden, men siden har hand vel seet ham i marken, men hvor mange dage der efter kand hand ike erindre, Niels Nielsen til spurte vidnet om hand under dend soeren æd kand benægte, at ike Povel Rasmussen self sagde, enten samme dag eller siden, at hand var dend som hafde slaget fornt. Peder Villumsen som om vundet er, vidnet svarede nei, 2det til spurt om da ingen anden? af Wiibye eller andre, som sagt ham det hvor til hand sagde nei, 3de til spurt, om hand kand nægte at hand ike om vunden dag sagde (til) for pagterens folk Peder Lauerssen Budder, og begge di toe røgttere som røgter øxene, at Peder Rasmussen hafde slaget bemt. dræng, vidnet sagde hand hafde sagt det om vunden til budderen og ike til andre, og som Niels Nielsen fornam af dette vidnets ud sigende unge fær hvor hans viden sigter, saa fandt hand sig beføjet end vider samme anderledes at beviise maatte der for lade sagen under opsættelse beroe til i dag 14ten dage paa det sligt under acten kand ind komme og der med lovlig om gaaes sagen blev da efter begiering opsadt i 14ten dage.

285 a. b.

Sign. Niels Nielsen forpagter paa Marsellisborg frem kom for retten, og gjorde sin i rette sættelse udi dend sag som til i dag er opsat, angaaende det slagsmaal og bæsters fratagelse, som Povel Rasmussen i Wiiby haver forøvet imod Niels Nielsens dræng Peder Villumsen af Marsellisborg saaledis, producerede Niels Nielsen d: for pagtnings contract af dato 27 november 1725. som hand med høye naadige herskab haver ind gaaed om Marsellisborg forpagtingedtz ig? aaringer, hvor af hand begierede den 17de post maatte læsis paa skrives og acten til føris, som og skeede og lyder saaledis, for pagteren an viiser bønderne paa gaardens nermeste ud marker eller fællet, bedde græs til deris bæster, i pløye sæden og høste tiiden, naar de kommer til huse, hvor de dennem skal binde, at de ike kommer hauren paa hans korn eng her til nogen skade, skulle nogle i saa maade sig løs støde, eller andre tider komme for pagterens korn eller fred det eng skal bonden der for bøde efter forordningen af dato 14 april 1694, men naar hør og korn er ind avlet, skal de staa til løsen for end minke penge, dog ike lunge at indgiennis, end som for pagteren til sit clov fæe, betienner sig af gresningen, og som retten der af for nemmer at for pagteren ei alleene maae lade indtage queget som ind kommer i marken for og i høsten, men end og der efter saa sees at hand indtet har ladet gjøre vider end ham er accorderet, men som Povel Rasmussen tvert imod loven forordningen og contracten, sig haver formastet, og ei alleene taget bæsterne fra Peder Villumsen, som hand af Marsellisborg græsning ville ind gienne, og dem hannem med magt fra taget mens end og lem læstet hannem saa hand ike kunde gaee der fra, men maatte føres hiem, som vidnerne har for klarit, saa paa stoed Niels Nielsen at Povel Rasmussen ved doms af sigt bliver anseet efter lovens 6 bog 7 cap. 8te 9de og 10de artic. Item samme bogs 14ten cap. 19 act. og der for uden at betale sagens omkostninger i mindste med 6 rd, 4 m, og som ditto Povl Rasmussen end vider har for mastet med trusler og undsigelse da stefningen for hannem blef for kyndet som hannem nok som kand overbevises, saa loed Niels Nielsen der med til vider beroe, og var efter sagens beskaffenhed og denne sin i rette sættelse en løs for svarlig dom begierende, retten optog sagen til dom af sagt: 14ten dage.

289 a.

Niels Nielsen forpagter ved Marsellisborg frem kom for retten, og begierede domb udi dend sag til i dag til dombs er optagen contra Povel Rasmussen i Wiiby, for hans imod Peder Villumsen hyrde dræng ved Marsellisborg for øvede over last efter der om førte vidners forklaring, til, hvilke, saa vel som hans for hen gjorde irette sættelse hand sig referereds, og var som før er meldt nu lov forsvarl. domb begierende. Domb afsagt saaledis-

Som forpagteren paa Marsellisborg sign. Niels Nielsen ved førte vidner her for retten den 20 november sampt 11te december og 8tende janv. Sidste bevislig gjør at Povel Rasmussen i Wiiby, sidst afvigt efter høst og mellem Michely og Mortensdag nu løver dag morgen, skal have over falden forpagterens hyrde dræng Peder Villumsen kaldet, og det i Stilling mooe paa Marsellisborg mark hvor bem. dræng efter sin hos bondes ordre skulle have villet indgienne fremmed quæg af marken, og der hauen ei alleene creaturerne fra taget men end og hannem til føyed en deel hug og slag efter actens udvisning, thi bør Povel Rasmussen at bøde efter lovens 6te bogs 7 cap. 2de act 3de trei lod sølf, sampt denne for volt dombs bekostning at er statte med 1 ½ rd, og det inden 15 dage under vidne lovens tvang, detz til vitterlig hed under min forseigling actum Anno die et loco ut Supra